

N:o 22.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 Mars 1879, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af länsmansbostället Vistinge N:o 2, $\frac{3}{8}$ mantal, i Risinge socken emot $\frac{1}{4}$ mantal af kronoskattehemmanet Ölmetorp N:o 1 i Skedevids socken af Finsponga läns härad och Östergötlands län.

(I. A.)

Sedan genom nådigt bref den 30 Januari 1857 förordnats, att Regna och Skedevids socknar i Finsponga läns härad af Östergötlands län skulle utgöra ett länsmansdistrikt, samt att länsmannen derstädes tills vidare och intill dess utbyte emot annat, inom distriktet beläget, jemförligt hemman kunde ske, egde uppbära afkomsten af det inom Risinge socken belägna länsmansbostället Vistinge N:o 2 om $\frac{3}{8}$ mantal, emot det att boställets uppskattade afkastning å lönen afdroges, hade länsmannen i nämnda distrikt F. M. P. Rydström, hvilken sedan den 24 Mars 1857 innehaft länsmanstjensten, jemte anmälan att bruksegaren m. m. C. Ekman förklarar sig villig att tillbyta sig länsmansbostället emot det honom tillhöriga $\frac{1}{4}$ mantal af kronoskattehemmanet Ölmetorp N:o 1 om ett mantal i Skedevids socken, med förbehåll dock att, sedan de vilkor, som kunde vara med bytet förbundna, blifvit uppställda, få derom afgifva yttrande, hos Kongl. Maj:ts Befallnings-

hafvande i länet anhållit, att underdånig framställning måtte göras om nådigt tillstånd till sådant byte. Vid insändandet till Kongl. Maj:t af omförmälda ansökning hade Kongl. Maj:ts bemälde Befallningshafvande hemställt det täcktes Kongl. Maj:t i nåder tillåta att, derest vid behörig undersökning och uppskattning hemmansdelen $\frac{1}{4}$ mantal Ölmetorp befunnas i godhet och åbyggnad motsvara bostället Vistinge, ifrågasatta utbyte finge gå i verkställighet på de villkor, som, sedan uppskattningen försiggått, i öfrigt kunde pröfvas skäligen med afseende jemväl å hemmanens olika räntor och onera samt hemmansnaturens förändring för Ölmetorp till kronoboställe och för Vistinge till kronoskatte. Sedan Kammarkollegium och Statskontoret afgifvit infordradt underdånigt utlåtande hade, vid ärendets föredragning den 1 Juni 1877, Kammarkollegiet blifvit anbefaldt föranstalta derom, att uppskattning af de särskilda hemmanens egor och åbyggnader blefve på sökandens bekostnad af vederbörande skattläggningsmän verkställd, hvarefter, uppå underdånig anmälan, vidare nådigt beslut i ämnet skulle meddelas. Slik uppskattning hade derefter blifvit förrättad af kronofogden och häradsskrifvaren i orten med biträde af landtmätare och två nämndemän i närvaro af länsmannen Rydström och befullmäktigadt ombud för bruksegaren Ekman, och sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet med handlingarne i målet och eget yttrande till Kammarkollegiet inkommit, samt Landtmäteristyrelsen blifvit hörd och sig utlåtitt, hade bemälda kollegium med underdånig skrifvelse den 28 December 1878 till Kongl. Maj:t öfverlemnadt samtliga ärendet rörande handlingar. Af protokollet öfver omförmälda uppskattningsförrättning inhemtades, bland annat, beträffande hemmanet *Vistinge* med lägenheten *Rudsjö-äng*, att hela arealen deraf förutom hustomten utgjorde 716 kvadratref 60 kvadratstänger, deraf 121 kvadratref 5 kvadratstänger åker, 47 kvadratref 60 kvadratstänger äng, 546 kvadratref 40 kvadratstänger betes- och skogsmark samt 1 kvadratref 55 kvadratstänger impedimenter; att af åkerjorden 65 kvadratref 47 kvadratstänger vore af bästa, och återstoden af något svagare beskaffenhet; att af ängsmarken 18 kvadratref och 73 kvadratstänger kunde upptagas såsom bättre äng, men i öfrigt jemte betesmarken vore nätt och jemt tillräcklig för utfodring af kreaturen, att skogsmarken icke kunde anses lemna någon tillgång utöfver hvad erfordras till vedbrand och stängsel samt mindre reparationer; att, efter beräkning af 70 kronor per kvadratref för den bästa åkerjorden samt 50 kronor per kvadratref för den öfriga åkerjorden och för den bättre ängsmarken, egorna kunde värderas till 8,298 kronor 40 öre; att åbyggnaderna, med inberäkning af kostnaderna för deras försättande i fullgodt skick, upptagits till 4,390 kronor samt

att, under antagande att å bostället kunde framfödas ett par oxar, en häst, 4 kor och 6 får, årliga behållna afkastningen beräknats till 567 kronor 50 öre; och vidkommande $\frac{1}{4}$ mantal *Ölmetorp*, att hela arealen deraf utgjorde 1,159 kvadratref 88 kvadratstänger, deraf 222 kvadratref 77 kvadratstänger åker, 28 kvadratref 89 kvadratstänger äng samt 908 kvadratref 22 kvadratstänger betes- och skogsmark; att af åkerjorden 118 kvadratref 91 kvadratstänger voro af bättre, och återstoden af något sämre beskaffenhet; att ängen, för så vidt den ännu vore ouppodlad, bestode af kärrvall samt mer eller mindre stenbundna lindvallar i åkergrärderna; att betes- och skogsmarken lemnade god betestillgång samt tillräcklig afkastning för gårdens behof af skogseffekter, men likasom ängsmarken icke kunde i och för taxeringen af egorna åsättas något särskildt värde; att, efter beräkning af 50 kronor per kvadratref för den bättre, och 30 kronor per kvadratref för den sämre åkerjorden, egovärdet således utgjorde 9,061 kronor 30 öre; att åbyggnaderna, som vore fullt tillräckliga för gårdens behof, kunde efter deras försättande i fullgodt skick värderas till 6,721 kronor; att med antagande, att vid gården kunde framfödas ett par hästar, ett par oxar, 6 kor, 10 får och några ungnöt, behållna afkastningen skulle utgöra 727 kronor om året; att å hemmansdelens egor finnes en med stuga och ladugårdsbyggnad försedd lägenhet, kallad Gröndal, som vore länsmannen Rydström enskildt tillhörig och således icke komme att i bytet ingå; att hemmansdelen vore besvärad med tre in-teckningar, deraf två till säkerhet för särskilda skuldförbindelser å tillhopa 5,000 kronor, och den tredje för ett kontrakt, hvarigenom enkan Kerstin Persdotter för sin lifstid tillförsäkrats ej mindre rätt till fri bostad i hufvudbyggnaden vid gården, än ock att derifrån årligen erhålla åtskilliga undantagsförmåner; att bruksegaren Ekman medelst anteckning å förrättningsprotokollet förklarar, att, derest ifrågasatta bytet komme till stånd, han icke fordrade någon mellangift samt förbunde sig föranstalta, det de begge förstnämnda in-teckningarne blefve inlösta och dödade, så att hemmansdelen blefve fri från andra gravationer än som härledde sig från enkan Persdotters kontrakt, hvilket icke utan hennes särskilda medgifvande kunde upphävas, samt att länsmannen Rydström å sin sida likaledes skriftligen förklarar, att han, om $\frac{1}{4}$ mantal *Ölmetorp* blefve honom till boställe upplåtet, vore villig att för sin tjenstetid ställa sig berörda kontrakts föreskrifter till efterrättelse och i sådant afseende ärnade åt enkan Persdotter till kostnadsfri disposition under hennes lifstid upplåta den honom tillhöriga lägenheten Gröndal, mot det att enkan Persdotter afstode från anspråk på fri bostad i hufvudbyggnaden vid *Ölmetorp* och tillåte att in-teckningen i denna del finge dödas, på hvilket förslag enkan Persdotter jemväl enligt afgifven

skriftlig försäkran förbundit sig att ingå. För egen del hade Kammarkollegiet till en början meddelat, att 1878 års stat för Östergötlands län upptog hemmanet Vistinge N:o 2 om $\frac{3}{4}$ mantal jemte lägenheten Rudsjöäng, båda af krononatur, såsom boställe åt länsmanen i Regna och Skedevids socknars distrikt med en beräknad afkomst af 106 kronor, deraf 31 kronor såsom ränta; att så väl hemmanets ränta, rätteligen utgörande 29 kronor 78 öre, som räntan af lägenheten, 5 kronor 28 öre, enligt jordeboken vore indelningshafvaren på lön anslagen, men deremot hemmanets kronotionde, 7 kronor 89 öre, kronan behållen; att lägenheten icke vore kronotionde åsatt; att hemmanet vore ordinarie roteradt till $\frac{1}{3}$ roteandel uti roten N:o 149 vid Östanstångs kompani af Första lifgrenadierregementet samt att bevillningstaxeringsvärdet för år 1875 utgjort för hemmanet 6,500 kronor och för lägenheten 500, eller tillhopa 7,000 kronor, men för 1877 utgjort för hemmanet 9,500 kronor och för lägenheten 500 kronor, eller tillsammans 10,000 kronor; att hemmanet Ölmetorp N:o 1, om ett mantal, enligt jordeboken vore af kronoskattenatur med ränta 108 kronor 92 öre och kronotionde 14 kronor 20 öre, hvaraf på $\frac{1}{4}$ mantal belöpte 27 kronor 23 öre i ränta och 3 kronor 55 öre i kronotionde; att hemmanet vore ordinarie roteradt till $\frac{8}{17}$ roteandel uti roten N:o 104 vid Östanstångs kompani af förenämnda lifgrenadierregemente, hvadan på $\frac{1}{4}$ mantal belöpte $\frac{2}{17}$ roteandel, samt att ifrågasvarande $\frac{1}{4}$ mantal af hemmanet för åren 1875 och 1877 varit åsatt ett bevillningstaxeringsvärde af 9,000 kronor. Vidare hade kollegiet anfört, att ehuru uppskattningen af hemmanens egor icke blifvit verkställd efter skattningsgrunder, kollegiet likväl, lika med Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, ansåge de vid förrättningen gjorda beräkningar mera noggrant än en taxering efter nämnda grunder ådagalägga egornas godhet och beskaffenhet, hvarföre den verkställda uppskattningen borde godkännas. Vid detta förhållande, och enär af protokollet vid berörda uppskattning framginge, att Ölmetorp så väl till egor som åbyggnader hade högre värde än Vistinge med Rudsjöäng, och Kronan således erhöle fullt vederlag, samt den omständighet att, om Ölmetorp blefve länsmansboställe, boställsinnehafvaren måste under 72-åriga enkan Kjerstin Persdotters återstående listid tillhandahålla henne åtskilliga i uppskattningsprotokollet omförmälda undantagsförmåner, icke borde utgöra hinder för det sökta bytet, helst den beräknade årliga afkastningen af Ölmetorp öfversköte den af Vistinge med 159 kronor 50 öre, hvilket belopp, enligt hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upplyst, utgjorde mer än undantagets värde, och

den nuvarande innehafvaren af sistnämnda boställe förbundit sig att under sin tjänstetid förberörda undantag erlægga, funne kollegiet sig ega anledning att, i likhet med Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, tillstyrka nådigt bifall till ifrågavarande byte; hemställande kollegiet att, i händelse bytet komme till stånd, följande villkor dervid måtte stadgas, nemligen:

att $\frac{1}{4}$ mantal Ölmetorp skulle öfverlemnas fritt från inteckning med undantag af den, som beviljats för vissa undantagsförmåner till enkan Kjerstin Persdotter, dock med den af henne medgifna förändring, att hon skulle erhålla husrum och nödiga uthus vid lägenheten Gröndal;

att hemmanen skulle af nuvarande innehafvarne aflemnas till häfd och åbyggnader i fullgodt skick;

att hemmanet Vistinge N:o 2 och lägenheten Rudsjöäng i jordeboken skulle omföras till skatte, och deras räntor till kronan indragas;

att ifrågakomna $\frac{1}{4}$ mantal Ölmetorp skulle åsättas nytt jordeboksnummer, N:o 2, och upptagas i jordeboken under titel »Kronoegendom under allmän disposition, boställen» med anteckning om dess egenskap af länsmansboställe;

att den å berörda hemmansdel belöpande ränta och kronotionde från Kronans jordebok och räkenskaper skulle uteslutas, på sätt för landtstatsboställen i öfrigt föreskrifvits;

att mantalet för skattehemmanet Ölmetorp N:o 1 skulle nedsättas till $\frac{3}{4}$, och räntan till 18 kubikfot 9 kannor korn, 30 skålpund smör och 32 kronor 65 öre i penningar, att jemlikt Kongl. förordningen den 23 Juli 1869 utgå i penningar med 81 kronor 69 öre, och kronotionden till 1 kubikfot 7,72 kannor råg och 3 kubikfot 5,44 kannor korn, att jemväl utgå i penningar med 10 kronor 65 öre; samt

att roteringen jemte alla öfriga allmänna onera och besvär skulle förblifva oförändrade.

Med afseende å hvad Kammarkollegiet sålunda anført samt i öfrigt i ärendet förekommit, har Kongl. Maj:t i förestående till Riksdagen den 17 sistlidne Januari aflåtna nådiga proposition (N:o 13) nu föreslagit Riksdagen medgifva, att boställshemmanet Vistinge N:o 2 med lägenheten Rudsjöäng, liggande utom i fråga varande länsmansdistrikt, måtte få utbytas emot det inom samma distrikt befintliga, till bostad för länsmannen lämpligt belägna hemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Ölmetorp på de af Kammarkollegiet föreslagna villkor.

Stats-Utskottet, till hvars behandling denna nådiga proposition blifvit hänvisad, får, efter tagen kännedom af de till ärendet hörande

handlingar och då det föreslagna utbytet synes vara för statsverket fördelaktigt, hemställa,

att Riksdagen måtte medgifva hvad Kongl. Maj:t
i förevarande hänseende täckts föreslå.

Stockholm den 7 Mars 1879.

På Stats-Utskottets vägnar:

E. KEY.
